

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA TESTALOGIK KOMPATENTKLIKNI SHAKLLANTIRISHNING SHAKLLARI

To'ychiyeva Inoyatxon Ibragimova

Pedagogika fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD) dotsent

Egamberdiyev Oyatillox Alisher o'g'li

FarDU magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada, testologiya nazariyasi haqida tushuncha hamda o'qituvchi va talaba o'rtasida testalogik kompetentlikni shakllari va afzallik tomonlari keng yoritib berilgan.

Abstract: In this article, the understanding of the theory of testology and the forms and advantages of testological competence between the teacher and the student are widely covered.

Аннотация: В данной статье широко освещено понимание теории тестологии, а также форм и преимуществ тестологической компетентности между преподавателем и учеником.

Kalit so'zlar: testlogiya, kompetentlik, ishonchlilik, menejment, samaradorlik, baholash mezonlari, talabalar.

Key words: testology, competence, reliability, management, efficiency, evaluation criteria, students.

Ключевые слова: тестология, компетентность, надежность, управление, эффективность, критерии оценки, студенты.

Testologiya (ingliz tilidan test — sinov, yunoncha logos — bilim) diagnostika usullarini yaratish va ularni izohlash haqidagi fandır. Testologiya 19-asr oxiri va 20-asr boshlarida fan sifatida paydo bo'lgan, Testologiya tamoyillari va usullari psixologiyada tashqari, tibbiyot, pedagogika va menejment kabi fanning ko'plab sohalarida qo'llaniladi. Turli sohalarining testologiyasi haqiqiylik, samaradorlik, ishonchlilik kabi umumiy xususiyatlarga ega, ammo sinov mavzusining o'ziga xos xususiyatlari va empirik ma'lumotlarni yig'ish xususiyatlari bilan farqlanadi.

Psixologiyada testologiya psixodiagnostikaning yetakchi sohalaridan biridir. Maxsus usullar yordamida insonning psixologik xususiyatlarini baholash tarixi antik davrga borib taqaladi. Bugungi kunda psixologiya fanining amaliy va shaxs imkoniyatlarini baholash, bilim, ko'nikma va malakalarini shakllanganlik darajasini aniqlashda zarur psixologik vositalarni yaratish va amaliyotda tatbiq etish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu toifa muammolarni hal etishda psixologik testlardan foydalanish muhimdir.

“Testologiya” fani psixologiya faning muhim amaliy tarmog‘i sifatida bugungi kunda psixologlarni tayyorlanish jarayoniga qo‘llanilmoqda. Aslida mazkur fan fanlar tizimida o‘ziga xos o‘rin tutadiki, uni tibbiyotda, pedagogikada, texnika va texnologida, kibernetika va boshqa sohalarda xususiyatlaridan kelib chiqib foydalaniladi. Psixologiyada esa, ushbu fan xususiyatlari, uning intellekti, qobiliyati, bilish jarayonlari, emosional-irodaviy va motivatsion sohaslarini testlar yordamida o‘rganish uchun zarur usul va uslublarning qo‘llash, ularni ishlab chiqish va kafolatlash bilan bog‘liq tashkiliy tadbirlarni tizimini o‘zida mujassamlashtirgan fan sifatida e’tirof etiladi. Shu sababli psixologiya sohasi bo‘yicha tayyorlanayotgan talabalarni nazariy va amaliy bilimlarning bir yo‘nalishiga o‘rgatish uchun “Testologiya” fanini ta’lim jarayoniga o‘qitish zarurati mavjud.

Test – ingliz tilidan tarjima qilinganda «sinov», «tekshirish» degan ma’noni anglatadi. Psixologiyada test deb psixik hodisalarni, shaxs xarakteristikalarini, bilim, ko‘nikma va malakalarini murakkab texnik moslamalarisiz qisqa muddat ichida standartlashtirilgan holda tekshirishga aytiladi. Psixologik testlarning vazifasi bu individlar o‘rtasidagi farqlar yoki bir individning turli sharoitlardagi reaksiyalar farqini o‘lchamdan iborat. Psixologik testlarni ishlab chiqishga turtki bo‘lgan muammolardan biri aqli zaiflarni aniqlash muammosi edi. Bugungi kunga qadar aqli zaiflikni aniqlash psixologik testlarni qo‘llashdagi muhim sohalardan biri bo‘lib qolmoqda. Yurtimizda ham 1994- yildan oliy ta’li muassasalariga abuternlarni saralab olishda test tizimi joriy qilingandan buyon baholash ta’limning barcha bosqichlarida keng qo‘llaniladi. Testologiya sohasida pedagogic o‘lchov, vositalarini yaratish, ularni ilmiy asoslash va tahlil qilishga qodir malakali mutaxassislar- testologlarga ehtiyoj sezishadi.

Pedagogika fani bilimlarni o‘z vaqtida nazorat qilish va baholashning testologiya da uchta vazifasi borligini uqtiradi

1. O‘zlashtirishni nazorat qikish va baholash natijalariga qarab Davlat ta’lim standartlari qanday bajarayotganligi nazorat qilinadi va vazifalar belgilanadi.
2. Bilimlarni baholash va nazorat qilish natijasida o‘qituvchi va talabalarda bilimlar yyanada kengayadi.
3. Ta’lim sohasida yaxshi natijalar yoshlar tarbiyasiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Ularda ko‘tarinki rux, ishonch paydo bo‘ladi.

Hozirgi kunda o‘qituvchi va talabani faollashtiradigan, o‘zi va o‘rganishi uchun qulay bo‘lgan yo‘llarni, metoda va usullarni, o‘qitish shakllarini yanada takomillashtiradi. Testologiya nazariyasi 120 yildan ortiqroq vaqt mobaynida mavjud bo‘lib, shu vaqt ichida inson faoliyating turli sohaslarida jumladan, ta’limda testlardan foydalanish bo‘yicha kata tajriba to‘plagan.

Testlarga qo‘yiladigan talablar: ishonchlilik, asoslilik, reprezentativlik hisoblanadi. Pedagogik testlar bilimlarga baho berishning istiqbolli usuli hisoblanadi.

Ularning afzalik tomoni: test topshiriqlari, o'quv fanining asosiy mazmunini qamrab oladi.

Xulosa qilib aytsak testologiya nazariyasida o'qituvchi va talaba o'rtasida bu nazariya borasida ularga ancha yengiliklar keng imkoniyatlar ochib beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. "Baholash nazariyasi asoslari" Jalilov Komil – Toshkent:2020.
2. Tolipova J.O. Pedagogik kompetentlik- T...TDPU. 2016.
3. Yusufovich, A. A. (2020). ISSUES OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE, WHICH IS AN INTEGRAL PART OF PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 8(7)*.
4. Tojimamatov, J., & Egamberdiyev, O. (2022). THE IMPORTANCE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE FORMATION OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF A PERSON.
5. Egamberdiyev, O., Kholdarova, Z., & Khusanova, M. (2022). THE ORDER OF THE APPEARANCE OF THE PEOPLE'S DIPLOMACY OF THE GREAT SILK ROAD COUNTRIES.
6. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). NEED TO FORM CREATIVE COMPETENCE IN EDUCATORS. *Educational Research in Universal Sciences, 1(3)*, 162-165.
7. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF EDUCATIONAL ORGANIZATIONS. *Educational Research in Universal Sciences, 1(3)*, 166-169.
8. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). DIFFERENT APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF CHILDREN'S SPEECH. *Educational Research in Universal Sciences, 1(3)*, 158-161.
9. Oyatillokh Alishero'g'li, E. (2022). Ways and Methods of Formation of Communicative Competence in Future Teachers. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 2(4)*, 63-65.
10. Oyatillokh Alishero'g'li, E. (2022). Ways and Methods of Formation of Communicative Competence in Future Teachers. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 2(4)*, 63-65.
11. Iqboljon O'g'li, T. J., & Alisher o'g'li, E. O. (2022). THE IMPORTANCE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE FORMATION OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF A PERSON. *PEDAGOGS jurnali, 9(3)*, 4-7.
12. Alisher o'g'li, E. O. (2022). Issues of Retraining and Professional Development of Pedagogical Personnel. *The Peerian Journal, 5*, 192-194.
13. Yusufovich, A. A., & Alisher o'g'li, E. O. (2022). PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL OPPORTUNITIES FOR THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN FUTURE TEACHERS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(6)*, 1157-1161.